limbei noastre, ne-am aşteptă să întâlnim tocmai cazul invers: deosebirea formală între persoana 3 la singular şi la plural la celelalte conjugări să atragă după sine o distincţie analogă la conj I.

De fapt, aşa s'a şi întâmplat în dialectul istroromân, unde se conjugă numai *ie* (= el) *cântę*, dar *iel'* (= ei) *cântu*. Dar şi la noi se observă tendinţa aceasta. Forma *ei zbor* în loc de *ei zboară* este, în poezia lui Alecsandri cel puţin, generală. Tot astfel, egalitatea persoanei 3, la singular şi plural, în imperfect (*cantabat* şi *cantabant* > *cântà*) e evitată, în limba literară cel puţin (*el cântà — ei cântau*), în care toate celelalte verbe s'au orientat după verbul ajutător (*habet* > *a*, *habunt* > *au*) când erà enclitic (*el cântat-a — ei cântat-au*). In dialecte avem şi forme ca *ei sântără*, *au fostără*, cu *-ără* introdus de la aorist în pers. 3 din plur, spre a evità omonimia cu alte persoane (*eu sânt*, *el a fost*).

Dacă împotriva acestei tendinţe generale, vedem cum conjugarea „ei face" se răspândeşte tot mai mult, cauza trebue să fie alta decât proporţionalitatea. Ea este, cred, de natură sintactică. Observând pe soţie-mea, când în graiul familiar şi neîngrijit face astfel de „greşeli", am băgat de seamă că mai adesea ele se ivesc la verbe unipersonale, deci în exemple ca următoarele: *mă doare... picioarele*; *nu-mi place... vorbele astea; e îngrozitor cum arde... atâtea case la Bucureşti*. Avem a face, în mod evident, cu un anacolut, cu schimbarea construcţiei unipersonală în personală. „Picioarele" în propoziţia dintâiu, nu e propriu zis subiectul lui „mă doare", precum „atâtea case" nu e complementul propriu zis al lui „arde" în propoziţia din urmă, ci aceste verbe au fost întrebuinţate mai întâiu impersonal şi numai nevoia de a precizà mai bine a făcut pe vorbitoare să mai exprime, ca un fel de complinire, substantivele care ne fac impresia că tulburà acordul.

S. Puşcariu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Schimbarea accentului în aud.

Diftongul latin *au* s'a păstrat supt accent ca *áu* (dialectal şi *áo*), cu menţinerea accentului pe *a*, indiferent dacă el se mai pronunţă ca diftong sau dacă e rostit azi bisilab: *adáug*, *áu*, *áur*, *áustru*, *cáuc*, *gráur*, *láud*, *láur*, *răpáus*, *táur* şi secundar: *dáu*, *fáur*, *scáun*, *stáu*, *stául* etc.

BDD-A14694 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:56

Excepţie fac numai trei cuvinte, în care accentul a trecut pe *u* şi prin urmare — când nu erà iniţial — *áu* a devenit *àú* Acestea sânt: *aúd*, *lăút* şi *làútă*. Cel din urmă trebue eliminat, căci el nu derivă din germ. *Láute*, ci din n.-grec. λαούτα (Tiktin). *Lăút* 'spălat' < lat. *lautus* s'a orientat după celelalte participii în *-ut (băút* etc.). Rămâne deci *aud*, care e accentuat pe *ú*, ca la noi, şi la Megleniţi (*ud*, din *aúd*, cu pierderea regulată a lui *a* iniţial), pe când Aromânii (*àvdu*) şi Istroromânii (*àvdu*), care au prefăcut pe *u* în *v*, au păstrat accentuarea originală, neputând mută accentul pe o consonantă.

Mutarea accentului o explică Weigand (*Jahresb.* III 222) astfel: „Kann durch das fragende *auzi* mit steigendem Stimmtone auf *a* veranlasst sein, wodurch *u* etwa eine Quinte höher lag und dann auch zum Akzentträger wurde". Dacă însă ridicarea vocii ar fi pricina mutării accentului, ne întrebăm de ce nu s'a schimbat accentul în *lauzi*, *adaugi* etc. Cauza cred că e alta. Negaţiunea (*nu*) atrage la noi accentul asupra sa: *pót*, *lúcru*, dar *nú pot*, *nú lucri?* Când verbul începe cu *a*, *u* al ńegaţiunei se elidează, dar accentul rămâne pe întâia silabă: *alérg*, *ascúlt*, dar *n'álerga*, *n'ásculta!* (cf. DR. II 766 n.). Precum întrebării negate *n'ásculţi?* îi corespunde răspunsul afirmativ *ascúlt*, tot astfel vechiului *n'áuzi?* (în care avem accentuarea etimologică) i s'a răspuns *aúd*, cu mutarea analogică a accentului, care apoi s'a generalizat în toate formele afirmative.

S. Puşcariu.

Notiţă.

N. Iorga descrie în vol. XVI, din „Studii şi Documente", p. 17 ş. u., un volumaş miscelaneu scris în a. 1800 la Copăceni de arhidiaconul Venedict. Pasagiul întitulat „Pentru câte vârste are omul . . " reprodus de Iorga (p. 17) este copiat, cu foarte mici schimbări, după Pravila de la Târgovişte (cf. „Cele şapte vârste ale omului" reproduse de Gaster, *Chrest.* I, p. 164).

S. P.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Note la pag. 561 ş. u.

Studiul lui Giuglea din acest anuar va produce de bună seamă o discuţie vie, iar unele din etimologiile sale vor fi combătute. Nu e mai puţin adevărat însă că autorul lor, indiferent dacă explicările sale sânt juste în toate amănuntele, sau nu, a

BDD-A14694 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:56